

NOTA AAN HET MANAGEMENTCOMITÉ

20131216_07

NOTA OVER DE SAMENWERKING CRISISJEUGDHULP – MAGISTRATUUR

1. SITUERING EN BELEIDSCONTEXT

Deze nota verduidelijkt de samenwerking tussen de jeugdmagistratuur (parket, jeugdrechter), sociale dienst gerechtelijke jeugdhulp en de hulpprogramma's crisis. Deze nota vertrekt van het nieuwe decreet op de integrale jeugdhulp en bespreekt:

- de werkingsprincipes van de crisisjeugdhulp en de nood aan samenwerking met de magistratuur;
- de modaliteiten van aanmelding bij de meldpunten door de jeugdmagistratuur;
- de uitwisseling van informatie tussen meldpunt, voorzieningen, sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulp en jeugdmagistraten;
- de bijzondere modaliteit inzake samenwerking tussen jeugdmagistratuur, CAP, team jeugdhulpregie bij hoogdringendheid in het weekend.

Deze nota krijgt een basis in de beslissing van het Managementcomité van 14 oktober 2013:

“Het Managementcomité neemt kennis van de gewijzigde positionering van de hulpprogramma's vanaf 16 september in de voorstartregio en vanaf 1 maart in de andere regio's. Het Managementcomité erkent de impact hiervan op de werking van de hulpprogramma's. Het Managementcomité gaat principieel akkoord om het aanbod van Crisishulp aan Huis in te zetten op vraag van het meldpunt crisisjeugdhulp. Om de positionering van de hulpprogramma's concreet uit te werken geeft het Managementcomité de opdracht aan het departement en het Agentschap Jongerenwelzijn en, voor wat de meldpunten betreft, Kind en Gezin en de afdeling Welzijn en Samenleving, om op korte termijn een nota voor te leggen over:

- *de positionering van de diensten Crisishulp aan Huis achter het meldpunt, rekening houdend met de evoluties inzake de instroom bij de hulpprogramma's;*
- *de wijze waarop de meldpunten zullen omgaan met de verruimde toegang, in het bijzonder voor wat betreft de rechtstreekse aanmeldingen door cliënten en door jeugdmagistraten;*
- *de samenwerking met de jeugdhulpregie en CAP.*

Een eerste fase betreft, in de loop van oktober, de uitwerking en verheldering van deze punten voor de voorstartregio, zodat er een werkbaar kader is in november 2013. In een tweede fase gebeurt hetzelfde voor de andere regio's. Telkens wordt nagegaan wat de impact is op de werking van de meldpunten. Voor wat betreft de praktische implementatie van het afgesproken kader, tegen maart 2014, vraagt het Managementcomité om in nauw overleg te gaan met de verschillende meldpunten, dit middels een intensifiëring van het Vlaamse overleg van de meldpuntcoördinatoren.”

2. BESPREKINGS- EN GOEDKEURINGSTRAJECT

Deze nota werd, in uitvoering van bovenstaande beslissing, na procedure per mail intersectoraal afgestemd. Nadien volgde een eerste bespreking op de provinciale netwerkstuurgroep CJ in Oost-Vlaanderen (25 oktober) Voor wat de voorstartregio betreft werd een besprekingsoverleg georganiseerd met vertegenwoordigers van de meldpunten, de sociale diensten, het OCJ, de ITP en IJH (19 november). Op 13 november werd de nota besproken op het structureel overleg tussen IJH en de magistratuur.

3. HET NIEUWE DECREET IJH EN DE VERSCHILLENDE PERSPECTIEVEN

Het nieuwe decreet op de integrale jeugdhulp benoemt jeugdmagistraten als aanmelder (art. 44) bij de hulpprogramma's, dit naast jeugdhulpverleners en dienstverleners (waaronder ook politie). Het decreet 'regulariseert' hiermee de feitelijke situaties in de meeste regio's, waar er reeds

samenwerkingsverbanden bestaan tussen parket, jeugdrechtbank en hulpprogramma. Het is een positieve zaak dat het decreet deze situaties bestendigt. Immers, jeugdmagistraten en sociale diensten worden zeer geregeld geconfronteerd met crisissituaties waar ze zelf niet onmiddellijk een oplossing voor vinden. Vanuit het belang van de minderjarige is het in die gevallen aangewezen om een vlot inzetbaar en flexibel aanbod aan crisisjeugdhulp te hebben. Om die stap te kunnen zetten dient een aantal aspecten in de relatie tussen de hulpprogramma's en de magistratuur te worden uitgeklaard en verduidelijkt.

Een eerste element situeert zich op het onderscheid tussen 'vrijwillige' en 'gedwongen' jeugdhulp (gerechtelijke jeugdhulp, opgelegd middels een rechterlijke beslissing). Het decreet op de integrale jeugdhulp stelt in artikel 6 dat met uitzondering van de gerechtelijke jeugdhulp, de jeugdhulpverlening alleen kan worden verleend met instemming van de personen tot wie ze zich richt. De jeugdhulpverlening kan alleen worden uitgevoerd met de instemming van de handelingsbekwame minderjarige en van de ouders / opvoedingsverantwoordelijken.

De crisisjeugdhulpverlening in uitvoering van het hulpprogramma is dus beleidsmatig gesitueerd in de buitengerechtelijke jeugdhulpverlening. Vanuit de praktijk van de crisisjeugdhulp zien we evenwel dat volledige vrijwilligheid vanwege alle betrokkenen, zoals omschreven in art. 6, bij aanmelding vaak niet eenduidig kan verkregen worden. Door de omstandigheden waarin mensen zich bevinden (situationele kenmerken van de crisis) of door contextuele factoren (kenmerken van het gezinssysteem) zijn de duidelijke, ondubbelzinnige instemmingen niet steeds te verkrijgen op het moment van aanmelding. Vaak is er nood aan onderhandeling, verduidelijking, (zachte) druk, inzicht... om op korte termijn tot een opstart van crisis hulp te kunnen komen. In dat opzicht moet 'vrijwilligheid' of 'instemming', als bedoeld in art. 6 van het nieuwe decreet, voor de crisisjeugdhulp vertaald worden als minimaal bereid zijn om het gesprek over de (crisis)hulp aan te gaan. Deze bereidheid om in gesprek te gaan impliceert dat er minstens, vanuit de crisis hulpverlening, een dialoog met de verschillende personen van het cliëntsysteem kan worden opgestart. Dit geeft het hulpprogramma 72 uur de tijd om hulp mogelijk te maken. Als na maximaal 72 uren blijkt dat er geen instemming is van de partijen tot wie de jeugdhulp zich richt, dan is er van vrijwilligheid of vrijwillig aanvaarde hulp geen sprake en stopt de crisisjeugdhulp¹.

Door te werken met de 'bereidheid om in gesprek te gaan' en 'de bereidheid tot medewerking' wordt er uitvoering gegeven aan het subsidiariteitsprincipe nl. dat bij gelijk effect de minst ingrijpende hulp de voorkeur verdient. Hulpverlening in het vrijwillige of onderhandelende kader krijgt dan ook, indien mogelijk en aangewezen, voorrang op het gerechtelijke/gedwongen kader.

In elk geval zijn de crisis hulpprogramma's goed gewapend om op actieve en flexibele wijze met aanmeldingen om te gaan. Ze beschikken immers over de expertise om in moeilijke situaties een gesprek aan te gaan. Daarbij komt dat de meldpunten permanent bereikbaar zijn, waardoor ze gelden als het professionele aanspreekpunt bij uitstek in geval van een crisis. Het komt er voor de meldpunten en de hulpprogramma's op aan om de kansen op instemming met en medewerking aan de geboden hulpverlening, in precaire situaties, te maximaliseren, maar dit, zoals aangegeven, op voorwaarde dat de leden van het cliëntsysteem een minimale bereidheid hebben om in gesprek te gaan. Van jeugdmagistraten wordt verwacht dat ze bij aanmelding initieel zelf beoordelen of deze bereidheid voldoende aanwezig is. Wat de crisis hulpverlening betreft (meldpunt, interventie,...) mogen initiële moeilijkheden inzake het verkrijgen van de noodzakelijke 'instemming' niet verhinderen dat er actief met een aanmelding wordt gewerkt. Daarbij is het installeren van een transparante dialoog tussen het hulpprogramma en de aanmeldende magistraat erg belangrijk.

4. WAT BETEKENT DIT IN DE PRAKTIJK VOOR DE MELDPUNTEN EN HULPPROGRAMMA'S?

1. Jeugdmagistraten en sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulp kunnen een minderjarige in een crisis aanmelden van zodra zij geconfronteerd worden met een crisissituatie en ze inschatten dat ze zelf of met een doorverwijzing in de jeugdhulp niet tijdig tot een gepaste oplossing kunnen komen (art. 44).

¹ De verhouding van art. 6 van het decreet IJH met het DRM moet nog verder uitgeklaard.

2. Vertaald naar de vorderingsgronden (art. 47) kan er aangemeld worden tijdens zowel de gewone vorderingsprocedure als tijdens de procedure hoogdringendheid. Vanuit het oogpunt van de subsidiariteit kan een magistraat op het niveau van de casus oordelen dat er een mogelijkheid is dat crisishulp een oplossing kan bieden voor de crisissituatie. Dit oordeel dient gebaseerd te zijn op de inschatting van het alsnog bekomen van de bereidheid om in gesprek te gaan met de hulpverleners uit het hulpprogramma crisis. Aanmeldingen van situaties waarbij deze bereidheid ontbreekt kunnen niet door het hulpprogramma worden opgenomen.

Minderjarigen die onderworpen zijn aan een lopende maatregel van een jeugdrechter kunnen onder dezelfde voorwaarden aangemeld worden bij het meldpunt crisis². Minderjarigen die een lopende maatregel verblijf hebben en in de crisissituatie in de residentiële setting terecht kunnen, krijgen geen interne dispatching.

3. Het meldpunt onderzoekt in dialoog met de aanmelder de bereidheid tot medewerking, als onderdeel van de vraagverheldering. Inschakeling van interventie om door onderhandeling bereidheid te bekomen (72u.) behoort tot de mogelijkheid. Zonder deze bereidheid van de kant van de cliënt kan er geen crisisjeugdhulp worden opgestart.
4. De meldpunten hebben het exclusieve mandaat (wordt ook zo omschreven in de regelgeving in opmaak) om te beslissen over de opstart van een module crisishulp (interventie, begeleiding, opvang). Het instrument 'Kompas Vraagverheldering', dat verder geïmplementeerd wordt in de loop van 2014, legt de focus op de gespreksbereidheid van de handelingsbekwame minderjarige, de ouders en/of opvoedingsverantwoordelijken. Samen met de aanmelder maximaliseert de crisishulpverlening de kansen op instemming met de jeugdhulp. Bij een interne dispatching worden de bepalingen van de drie typemodules gerespecteerd.
5. In omstandigheden waar de veiligheid van de minderjarige moet beschermd worden, kan als resultaat van overleg (op casusniveau) tussen de magistratuur, het meldpunt, en voorziening van het hulpprogramma, de inzet van de module (interventie, begeleiding en opvang) opgenomen worden in een kantschrift of beschikking. Ook dan worden de termijnen van de typemodules (interventie, begeleiding en opvang) gerespecteerd. Een beschikking kan nooit leiden tot een eenzijdige toewijzing van een opvangplaats in de hulpprogramma's.
6. Elke aanmelding van een jeugdmagistraat bij het crisismeldpunt, wordt binnen het beschreven kader behandeld.
7. Een bijzondere samenwerkingsmodaliteit heeft betrekking op de samenwerking met team Jeugdhulpregie en CAP (Centraal Informatie en Aanmeldpunt) in de procedure hoogdringendheid. Jeugdrechters en/of de sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulp nemen contact met het team Jeugdhulpregie of, tijdens het weekend, met het CAP, dat dan de rol van de teams jeugdhulpregie overneemt. Op die momenten kunnen de medewerkers van het team Jeugdhulpregie of het CAP contact opnemen met de meldpunten om na te gaan welk aanbod mogelijk is vanuit de hulpprogramma's. Ook in die situaties blijven vermelde principes van kracht. Bij de dispatching in het hulpprogramma neemt de consulent sociale dienst voor gerechtelijke jeugdhulp de rol van aanmelder op. Indien er niet op vragen in de procedure hoogdringendheid kan worden ingegaan door het meldpunt wordt dit zo snel mogelijk doorgegeven aan de jeugdhulpregie met het oog op verdere afhandeling.
8. Voor minderjarigen louter gevat in een procedure MOF, is het hulpprogramma niet toegankelijk. De meldpunten noch de voorzieningen uit het intersectorale hulpprogramma zijn uitgerust om met deze situaties om te gaan.
9. Alle partners stellen zich flexibel en constructief op en dit zowel op niveau van de casus als op meer structureel niveau. Indien nodig kan er casusoverleg georganiseerd worden om moeilijkheden in samenwerking uit te klaren en te bespreken.

² Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn in situaties van weggelooptgedrag.

10. Er wordt aan alle betrokken partijen gevraagd om de beschreven samenwerking op te volgen, te evalueren en hierover verslag uit te brengen. Een specifiek punt betreft de samenwerking tussen sociale diensten en de meldpunten met betrekking tot de inzet van de diensten Crisishulp aan Huis. De positionering van de diensten CAH achter het meldpunt impliceert dat de meldpunten erover waken dat er voldoende capaciteit is ten behoeve van de sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulp. (De positionering van de diensten CAH wordt verder uitgewerkt in een nota 'toekomstige positionering CAH'. In dezelfde nota wordt een traject uitgestippeld om te komen tot een werkbare samenwerking tussen alle actoren.)

5. BESLISSING

Deze nota verduidelijkt de samenwerking tussen de jeugdmagistratuur (parket, jeugdrechter), sociale dienst gerechtelijke jeugdhulp en de hulpprogramma's crisis die met het nieuwe decreet IJH mogelijk gemaakt wordt.

Beslissing: Het Managementcomité neemt kennis van de nota en keurt deze goed.

Afspraak: Het Managementcomité vraagt aan het Agentschap Jongerenwelzijn om deze nota te communiceren aan de bestaande en toekomstige overlegorganen binnen de jeugdhulp (overleg van meldpuntcoördinatoren, netwerkstuurgroepen CJ, de huidige regionale stuurgroepen en IROJ's). Jongerenwelzijn neemt dit ook op met de magistratuur in het kader van ander gepland overleg met jeugdmagistraten.

Afspraak: Aan de regionale projectteams wordt gevraagd om, wat de implementatie van het nieuwe decreet betreft, regionaal overleg te organiseren tussen vertegenwoordigers van de magistratuur, sociale diensten voor gerechtelijke jeugdhulp, de intersectorale toegangspoort, de meldpunten en de hulpprogramma's/netwerkstuurgroepen CJ om de samenwerkingsafspraken te consolideren.